

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне
па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў

ТЭХНАЛАГІЧНЫ БІБЛІЯТЭЧНЫ МЕНЕДЖМЕНТ

*Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-23 01 11*

*Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-23 01 11-01 Бібліятэчна-
інфармацыйная дзейнасць (менеджмент)*

Мінск 2018

СКЛАДАЛЬНІК

Ю. М. Галкоўская, дацэнт кафедры менеджменту інфармацыйна-дакументнай сферы ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагогічных навук

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

І. Б. Стралкова, вучоны сакратар дзяржаўнай установы «Беларуская сельскагаспадарчая бібліятэка імя І. С. Лупіновіча НАН Беларусі», кандыдат педагогічных навук, дацэнт;
вучоны савет дзяржаўнай установы «Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ТЫШАВОЙ:

кафедрай менеджменту інфармацыйна-дакументнай сферы ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пракакол № 3 ад 25.11.2016 г.);
прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пракакол № 2 ад 08.12.2016 г.);
навукова-метадычным саветам па бібліятэказнаўстве і бібліяграфіі вучэбна-метадычнага аб'яднання па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў (пракакол № 2 ад 16.03.2017 г.)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч
Адказны за выпуск: Ю. М. Галкоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент» распрацавана для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі I ступені па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках).

Актуальнасць вывучэння гэтай вучэбнай дысцыпліны абумоўлена тым, што кіраванне бібліятэчнай тэхналогіяй не можа ажыццяўляцца без ведання навуковых і практычных дасягненняў у галіне тэхналагічнага менеджменту, тэарэтычнага абгрунтавання працэсаў планавання і ўводу ў эксплуатацыю новых сродкаў, абсталявання. Інтэнсіфікацыя развіцця тэхнічных сродкаў, з'яўленне прагрэсіўных інфармацыйных і камунікацыйных сістэм, пастаянная актуалізацыя праграмага забеспячэння ўздзейнічаюць на функцыянаванне бібліятэчна-інфармацыйных устаноў і патрабуюць паскарэння іх тэхналагічнага развіцця з мэтай павышэння якасці бібліятэчнага, інфармацыйнага і даведачна-бібліяграфічнага абслугоўвання, мадэрнізацыі традыцыйных форм і метадаў работы, аптымізацыі асноўных вытворчых цыклаў (фарміраванне інфармацыйных рэсурсаў, абслугоўванне карыстальнікаў і інш.). На сучасным этапе бібліятэкам падчас прыходзіцца радыкальна перабудоўваць сваю дзейнасць, фарміраваць новыя структуры, што патрабуе адыходу ад традыцыйных тэхналогій, якія закладваліся многімі пакаленнямі бібліятэкараў-бібліёграфаў, і ведання сучасных найбольш рацыянальных тэхналогій, арганізацыйна-тэхналагічных рашэнняў, а таксама ўменняў выкарыстоўваць патэнцыял вылічальнай тэхнікі для аптымізацыі бібліятэчнай тэхналогіі.

Вучэбная дысцыпліна структуравана па раздзелах і тэмах, якія ўяўляюць сабой адносна самастойныя ўзбуйненыя дыдактычныя адзінкі зместу навучання. Змест тэм абаяпіраецца і спалучаецца з набытымі студэнтамі ведамі і ўменнямі пры вывучэнні цыкла агульнанавуковых і агульнапрафесійных дысцыплін – «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія», «Бібліятэказнаўства», «Бібліяграфазнаўства», «Асновы інфармацыйных тэхналогій» і цыкла спецыяльных дысцыплін – «Інфармацыйныя рэсурсы», «Аўтаматызаваныя бібліятэчна-інфарма-

цыйныя сістэмы», «Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне. Раздзел 1. Арганізацыя і тэхналогія бібліяграфічнай работы», «Бібліятэчна-інфармацыйны маркетынг і менеджмент», «Сацыякультурная дзейнасць бібліятэк». У сваю чаргу веды і ўменні, атрыманыя пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны, з'яўляюцца асновай для засваення матэрыялу асобных вучэбных дысцыплін для напрамку спецыяльнасці 1-23 01 11-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (менеджмент), у прыватнасці такіх, як «Эканоміка бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці», «Інавацыйны бібліятэчны менеджмент».

Мэта вучэбнай дысцыпліны – засваенне студэнтамі тэарэтычных заканамернасцей развіцця бібліятэчных тэхналогій, іх спецыфікі, прынцыпаў і тэарэтыка-арганізацыйных асноў кіравання бібліятэчнымі тэхналогіямі, асаблівасцей арганізацыі і ажыццяўлення важнейшых кірункаў практычнай тэхналагічнай дзейнасці бібліятэк.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны абумовіла кола задач:

– сфарміраваць веды па тэарэтыка-арганізацыйных асновах тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту як састаўнай часткі сістэмы кіравання бібліятэкай;

– сфарміраваць уменні мадэлявання бібліятэчнай тэхналогіі, падрыхтоўкі блок-схем, тэхналагічных карт і маршрутных лістоў, нарміравання бібліятэчных працэсаў, фарміравання сістэмы дакументацыі, рэгламентуючай бібліятэчную тэхналогію;

– раскрыць патэнцыял тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту як інструмента кіравання інавацыйнымі працэсамі ў бібліятэчна-інфармацыйнай сферы, як інструмента эфектыўнага аднаўлення і ўдасканалення прафесійнай дзейнасці;

– сфарміраваць разуменне спецыфікі і значнасці тэхналагічнай дзейнасці для развіцця і ўдасканалення бібліятэк.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны «Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент» па напрамку спецыяльнасці 1-23 01 11-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (менеджмент) павінна забяспечыць фарміраванне наступных кампетэнцый.

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам.

АК-5. Быць здольным параджаць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам да вырашэння праблем.

Прафесійныя кампетэнцыі:

Вытворча-тэхналагічная дзейнасць

ПК-4. Весці інфармацыйна-бібліяграфічнае абслугоўванне карыстальнікаў розных сфер дзейнасці.

ПК-5. Весці бібліятэчнае абслугоўванне розных груп карыстальнікаў.

ПК-24. Выкарыстоўваць інструментарый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту.

Арганізацыйна-кіраўніцкая дзейнасць

ПК-20. Выконваць асноўныя функцыі кіравання структурнымі падраздзяленнямі бібліятэк; кантраляваць і падтрымліваць у іх працоўную і вытворчую дысцыпліну.

ПК-21. Ажыццяўляць планаванне, улік і справаздачнасць бібліятэчна-інфармацыйнай работы.

У выніку вивучэння вучэбнай дысцыпліны «Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент» студэнт павінен ведаць:

- асноўныя паняцці, катэгорыі, прынцыпы і метады тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту;

- інструментарый, віды кіраўнічых тэхналагічных рашэнняў, метады падрыхтоўкі, арганізацыі і кантролю выканання прынятых тэхналагічных рашэнняў;

- ключавыя элементы бібліятэчнай тэхналогіі, патрабаванні тэхналагічнай дысцыпліны і метадыку стварэння тэхналагічнай сістэмы бібліятэкі;

- маркетынговую стратэгію развіцця бібліятэкі для абгрунтавання асартыментнай палітыкі і пашырэння наменклатуры прадуктаў і паслуг, асваення тэхналогіі новых відаў бібліятэчна-інфармацыйнай вытворчасці (кансалтынгавай, навукова-аналітычнай, выдавецкай, педагагічнай, рэкламнай і інш.);

- нарматыўна-тэхналагічную дакументацыю тэхналагічнага менеджменту;

умець:

- ажыццяўляць мадэляванне тэхналагічных працэсаў;

- распрацоўваць нормы часу на ажыццяўленне бібліятэчна-інфармацыйных працэсаў у аўтаматызаваным рэжыме;

– вызначаць эфектыўнасць бібліятэчнай тэхналогіі шляхам правядзення тэхніка-эканамічнага аналізу;

– прымяняць сістэму аўтсорсінгу ў бібліятэчна-інфармацыйнай тэхналогіі;

– ствараць базу даных дакументаў, рэгламентуючых бібліятэчную тэхналогію;

– распрацоўваць і ўкараняць сістэму менеджменту якасці ў бібліятэцы;

валодаць:

– методыкамі распрацоўкі і мадэлявання бібліятэчнай тэхналогіі;

– навыкамі падрыхтоўкі блок-схем, тэхналагічных карт і маршрутных лістоў;

– прыёмамі і метадамі нарміравання бібліятэчных працэсаў.

З ліку эфектыўных педагагічных метадаў і тэхналогій навучання, якія садзейнічаюць набыццю студэнтамі тэарэтычных, арганізацыйна-метадычных ведаў у галіне тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту і фарміраванню ў іх вопыту самастойнага вырашэння разнастайных задач, вылучаюцца наступныя:

– тэхналогіі вучэбна-даследчыцкай дзейнасці;

– праектныя тэхналогіі;

– тэхналогія праблемнага навучання (праблемнае выкладанне, часткова пошукавы метад), якая рэалізуецца на лекцыйных занятках;

– тэхналогія навучання як вучэбнага даследавання, якая рэалізуецца на практычных занятках і пры самастойнай рабоце студэнта;

– камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, вучэбныя дэбаты, круглы стол і інш.);

– тэарэтыка-інфармацыйныя метады: дыялагічна пабудаванага вуснага выкладання вучэбнага матэрыялу, тлумачэння паняццяў, вывучэння рэгламентуючых дакументаў;

– практыка-операцыйныя метады: распрацоўка блок-схем, тэхналагічных карт і маршрутных лістоў, нарміраванне бібліятэчных працэсаў;

– пошукава-эўрыстычныя метады: аналіз арганізацыйна-рэгламентуючых дакументаў, фарміраванне сістэмы дакументацыі, рэгламентуючай бібліятэчную тэхналогію.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавую сістэму ацэнкі вучэбна-пазнавальнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы.

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент» выкарыстоўваюцца аўдыторная і груповаыя формы заняткаў.

Паспяховаму засваенню вучэбнай дысцыпліны спрыяе ўключэнне заданняў па дысцыпліне ў праграму вытворчай практыкі.

У адпаведнасці з адукацыйным стандартам і тыпавым вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент» для напрамку спецыяльнасці 1-23 01 11-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (менеджмент) усяго адведзена 90 гадзін, з якіх 60 гадзін – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 22 гадзіны – лекцыі, 18 гадзін – лабараторныя заняткі, 10 гадзін – семінарскія заняткі, 10 гадзін – практычныя заняткі.

Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – экзамен.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				
	усяго	лекцыі	практычныя заняткі	семінарскія заняткі	лабараторныя заняткі
<i>Уводзіны</i>	1	1			
Раздзел I. Тэарэтычныя асновы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту					
<i>Тэма 1. Тэхналагічны менеджмент як састаўная частка сістэмы кіравання бібліятэкай</i>	3	1		2	
<i>Тэма 2. Катэгорыі тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту</i>	2	2			
<i>Тэма 3. Сістэма прынцыпаў і функцый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту</i>	2	2			
Раздзел II. Інструментарый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту					
<i>Тэма 4. Тэхналагічныя аўдыт і кансалтынг у сістэме інструментаў тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту</i>	8	2	2	2	2
<i>Тэма 5. Тэхналагічныя маніторынг і трансферт як інструменты тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту</i>	6	2		2	2
<i>Тэма 6. Нарміраванне бібліятэчна-інфармацыйных працэсаў</i>	8	2	4		2
<i>Тэма 7. Рэгламентаванне як інструмент тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту</i>	4	2			2
Раздзел III. Арганізацыйныя асновы распрацоўкі і аптымізацыі бібліятэчных тэхналагічных працэсаў					
<i>Тэма 8. Тэхналагічная служба бібліятэкі</i>	6	2		2	2
<i>Тэма 9. Арганізацыйна-тэхналагічная дакументацыя бібліятэкі</i>	6	2	2		2
<i>Тэма 10. Мадэляванне бібліятэчнай тэхналогіі</i>	8	2	2		4
<i>Тэма 11. Ацэнка эфектыўнасці бібліятэчнай тэхналогіі</i>	6	2		2	2
Разам...	60	22	10	10	18

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Прадмет, змест і задачы вучэбнай дысцыпліны «Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент». Яе месца ў сістэме прафесійнай падрыхтоўкі будучага спецыяліста. Практычная накіраванасць вучэбнай дысцыпліны. Веды і ўменні, якія набываюць студэнты ў працэсе вывучэння вучэбнай дысцыпліны. Яе ўзаемасувязі з іншымі спецыяльнымі дысцыплінамі цыкла бібліятэчна-інфармацыйнага менеджменту. Асноўныя віды вучэбных заняткаў і арганізацыя самастойнай работы студэнтаў. Формы кантролю. Характарыстыка забяспечанасці вучэбнай дысцыпліны вучэбна-метадычнай дакументацыяй.

Раздзел I. Тэарэтычныя асновы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Тэма 1. Тэхналагічны менеджмент як састаўная частка сістэмы кіравання бібліятэкай

Тэхналогія: асноўныя падыходы да трактоўкі зместу паняцця, структура. Класіфікацыя тэхналогій. Тэхналагічны бібліятэчны менеджмент: сутнасць і месца ў сістэме агульнага менеджменту бібліятэкі. Асноўныя паняцці тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту. Бібліятэчная тэхналогія: сутнасць паняцця, характэрныя асаблівасці. Гісторыя развіцця бібліятэчных тэхналогій.

Значэнне тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту для функцыянавання бібліятэкі як тэхналагічнай сістэмы. Задачы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту. Аналіз бібліятэчных тэхналогій як аснова распрацоўкі тэхналагічнай і структурна-функцыянальнай мадэлі бібліятэкі. Узаемасувязь стратэгічных і інавацыйных напрамкаў развіцця бібліятэкі з тэхналагічнымі рашэннямі. Функцыянаванне бібліятэкі як тэхналагічнай сістэмы.

Асноўныя тэхналагічныя цыклы бібліятэк: фарміраванне фондаў, фарміраванне бібліяграфічных баз даных, абслугоўванне карыстальнікаў і інш. Працэсы і аперацыі як састаўная частка бібліятэчнай тэхналогіі.

Тэма 2. Катэгорыі тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Катэгорыі тэхналагічнага менеджменту: змест паняцця. Склад асноўных катэгорый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту.

Аб'екты тэхналагічнага менеджменту: асноўныя групы, віды. Бібліятэка як аб'ект тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту.

Суб'екты тэхналагічнага менеджменту: агульная характарыстыка. Тэхналагічны ўзровень у агульнай сістэме кіравання бібліятэкай. Менеджары-тэхнолагі як суб'екты менеджменту, іх функцыі.

Метады тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту: даследчыя, арганізацыйна-распарадчыя, эканамічныя, сацыяльна-псіхалагічныя. Метады мазгавога штурму, аналізу сітуацый, аперацыйналізацыі паняццяў, вуснага апытання, анкетавання, метада «Дэльфі» і інш.

Тэма 3. Сістэма прынцыпаў і функцый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Прынцыпы і функцыі тэхналагічнага менеджменту: азначэнне паняццяў, прызначэнне.

Прынцыпы кіравання А. Фаёля і рацыянальнага кіравання Г. Эмерсана як аснова рацыянальнай арганізацыі вытворчасці. Суадносіны агульных прынцыпаў менеджменту і прынцыпаў тэхналагічнага менеджменту. Прыватныя прынцыпы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту: аб'ектыўнасці і паўнаты інфармацыі ў кіраванні тэхналагічнай сістэмай, бесперапыннасці тэхналагічнага працэсу, найкарацейшага маршруту (праматычнасці), аптымальнасці, рытмічнасці і раўнамернасці і інш. Агульная характарыстыка прынцыпаў.

Функцыі менеджменту як кірункі ўпраўленчай дзейнасці. Функцыі тэхналагічнага менеджменту: агульныя і дапаможныя. Класіфікацыя функцый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту ў залежнасці ад стадыі кіравання: стадыя прыняцця кіраўнічага рашэння, стадыя рэалізацыі рашэння, стадыя кантролю.

Раздел II. Инструментарый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Тэма 4. Тэхналагічныя аўдыт і кансалтынг у сістэме інструментаў тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Інструменты тэхналагічнага менеджменту як сродкі адаптацыі бібліятэк да ўмоў знешняга і ўнутранага асяроддзя, рэсурсных абмежаванняў і іншых фактараў жыццядзейнасці бібліятэк, як сродкі кіравання тэхналагічным развіццём бібліятэкі. Асноўныя інструменты тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту: тэхналагічныя аўдыт, кансалтынг, маніторынг, трансферт, нарміраванне, рэгламентаванне.

Аўдыт: азначэнне паняцця. Асноўныя складаючыя паняцця «тэхналагічны аўдыт». Аўдыт у сістэме аб'ектыўнай ацэнкі даных і фактаў функцыянавання бібліятэкі як тэхналагічнай сістэмы. Мэта і задачы тэхналагічнага аўдыту бібліятэкі. Аб'екты тэхналагічнага аўдыту бібліятэчнай дзейнасці. Этапы тэхналагічнага аўдыту. Вынікі правядзення тэхналагічнага аўдыту ў бібліятэцы.

Тэхналагічны кансалтынг: азначэнне паняцця. Элементы бібліятэчнага тэхналагічнага кансалтыngu: экспертны («традыцыйны»), навучальны і працэсны кансалтынг. Характарыстыка асноўных форм бібліятэчнага тэхналагічнага кансалтыngu: метадычныя рэкамендацыі, аналітычныя даведкі, праекты і інш.

Тэма 5. Тэхналагічныя маніторынг і трансферт як інструменты тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Тэхналагічныя маніторынг і трансферт у сістэме кіравання тэхналагічным развіццём бібліятэкі.

Тэхналагічны маніторынг: азначэнне паняцця. Характарыстыка відаў маніторыngu па маштабе мэт (параўнальны, тактычны, апэратыўны), у залежнасці ад часу (рэтраспектыўны, папераджальны, бягучы), па ахопе аб'екта назірання (лакальны, выбарачны, глабальны), зыходзячы з арганізацыйнай формы (індывідуальны, групавы, франтальны) і г. д. Асноўныя этапы тэхналагічнага маніторыngu.

Тэхналагічны трансферт: азначэнне паняцця. Суадносіны паняццяў «тэхналагічны трансферт», «распаўсюджванне тэхналогій», «перадача тэхналогій». Роля тэхналагічнага трансферту

ў пошуку, абмене, увядзенні тэхналагічных інавацый у практыку дзейнасці канкрэтных бібліятэк.

Характарыстыка асноўных форм трансферту тэхналогій: унутраны, квазіўнутраны, знешні трансферт. Адрозненні камерцыйнага і некамерцыйнага трансферту тэхналогій. Мэты і задачы выкарыстання тэхналагічнага трансферту ў бібліятэках. Аб'екты тэхналагічнага трансферту ў бібліятэках. Формы бібліятэчнага тэхналагічнага трансферту, якія выкарыстоўваюцца ў бібліятэчна-інфармацыйнай сферы.

Этапы рэалізацыі тэхналагічнага трансферту ў бібліятэках.

Тэма 6. Нарміраванне бібліятэчна-інфармацыйных працэсаў

Нарміраванне бібліятэчнай працы: значэнне, сутнасць і асаблівасці. Нарміраванне бібліятэчных працэсаў як фактар кіравання працоўнымі рэсурсамі. Віды норм. Нормы часу і нормы выпрацоўкі. Тыпавыя нормы часу на бібліятэчныя працэсы. Прычыны стварэння мясцовых (лакальных) норм.

Патрабаванні да працэсу нарміравання. Характарыстыка этапаў нарміравання: аналіз стану нарміравання працы ў бібліятэцы; падрыхтоўчыя і арганізацыйна-метадычныя работы па правядзенні нарміравання; замеры працоўнага часу; апрацоўка сабраных матэрыялаў і стварэнне нарматываў затрат працы; праверка норм у вытворчых умовах; падрыхтоўка канчатковай рэдакцыі нарматыўных матэрыялаў; укараненне норм.

Метады нарміравання: хронаметраж, фатаграфія (самафатаграфія) працоўнага дня, відэаздымка працоўных працэсаў і інш. Выбар метаду нарміравання бібліятэчных працэсаў. Методыка правядзення, апрацоўкі і карэкціроўкі хронаметражных назіранняў.

Асаблівасці і асноўныя этапы нарміравання бібліятэчных тэхналагічных працэсаў у аўтаматызаваным рэжыме.

Тэма 7. Рэгламентаванне як інструмент тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Рэгламентаванне: сутнасць паняцця. Мадэляванне дзейнасці бібліятэкі як тэхналагічнай сістэмы шляхам складання і ўдаканалення рэгламентаў. Арганізацыйныя працэдуры як аб'екты мадэлявання ў працэсе рэгламентавання.

Працэдурныя рэгламенты (правілы): паняцце і змест. Структурныя кампаненты працэдурных рэгламентаў: змест работ; парадак іх выканання; падзел працы; тэрміны; інфармацыя (дакументацыя); альтэрнатыўныя варыянты дзейнасці. Патрабаванні да зместу працэдурных рэгламентаў (абгрунтаваная ступень дэталізацыі, паўната, дакладнасць, выканальнасць, аптымальнасць, навуковасць, несупярэчнасць, своечасовасць, якаснасць і інш.).

Значэнне рэгламентавання для вызначэння парадку ўзаемадзеяння і паслядоўнасці выканання работ. Задачы, якія дазваляюць вырашыць дакументы, створаныя ў працэсе рэгламентавання.

Сістэма кантролю выканання рэгламентаў. Тэхналагічная дысцыпліна. Дыспетчарызацыя бібліятэчных працэсаў як від кантролю за якасцю выканання тэхналагічнай дысцыпліны.

Раздзел III. Арганізацыйныя асновы распрацоўкі і аптымізацыі бібліятэчных тэхналагічных працэсаў

Тэма 8. Тэхналагічная служба бібліятэкі

Тэхналагічная служба: азначэнне паняцця. Варыянты існавання тэхналагічных службаў бібліятэк: спецыялізаванае структурнае падраздзяленне бібліятэкі, савет тэхнолагаў, аддзелы аўтаматызацыі, якія ажыццяўляюць тэхналагічнае суправаджэнне АБІС і інш.

Структура тэхналагічных службаў. Фактары, якія ўплываюць на іх склад. Асноўныя арганізацыйныя кампаненты.

Характарыстыка асноўных задач тэхналагічных службаў бібліятэк: аперацыйны аналіз тэхналагічных працэсаў; ацэнка нарматыўна-метадычнага забеспячэння тэхналагічных працэсаў; пабудова тэхналагічных маршрутаў; ацэнка рэсурснай базы бібліятэчнай вытворчасці; нарміраванне тэхналагічных працэсаў; ацэнка працаёмкасці бібліятэчнай вытворчасці; калькуляцыя сабекошту інфармацыйных прадуктаў і паслуг; ацэнка якасці прадуктаў і паслуг; кантроль тэхналагічных працэсаў.

Тэхналагічная служба Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, яе функцыі і задачы.

Патрабаванні да кампетэнцый тэхнолагаў. Абавязкі менеджара-тэхнолага.

Тэма 9. Арганізацыйна-тэхналагічная дакументацыя бібліятэкі

Бібліятэчная арганізацыйна-тэхналагічная дакументацыя: змест паняцця. Сістэма арганізацыйна-тэхналагічнай дакументацыі бібліятэкі. Значэнне арганізацыйна-тэхналагічнай дакументацыі для рацыянальнай арганізацыі жыццядзейнасці бібліятэчна-інфармацыйнай установы.

Тэхналагічны дакумент: азначэнне паняцця. Асноўныя віды бібліятэчных тэхналагічных дакументаў: блок-схема, маршрут-ная карта, тэхналагічная карта, тэхналагічная інструкцыя, тэхналагічная ведамасць, тэхналагічны рэгламент, рабочая інструкцыя.

Наменклатура бібліятэчных вытворчых працэсаў і аперацый як сістэматызаваны пералік найменняў бібліятэчных тэхналагічных працэсаў і аперацый. Асноўныя задачы стварэння наменклатуры. Структура наменклатуры бібліятэчных вытворчых працэсаў і аперацый.

Арганізацыйна-распарадчыя дакументы бібліятэкі: правілы, пратаколы, рашэнні, інструкцыі, загады і акты, палажэнні аб структурных падраздзяленнях, калегіяльных і дарадчых органах бібліятэкі, інструкцыі па асобных відах дзейнасці, памяткі і інш. Роля гэтых дакументаў ва ўпарадкаванні бібліятэчнай тэхналогіі.

Патрабаванні да арганізацыйна-тэхналагічнай дакументацыі бібліятэкі. Унутраная база дакументаў, рэгламентуючых бібліятэчную тэхналогію: формы і віды дакументаў. Тэрміны дзейнасці тэхналагічнай дакументацыі. Мадэляванне аптымальнага блока рэгламентуючай тэхналагічнай дакументацыі бібліятэкі.

Тэма 10. Мадэляванне бібліятэчнай тэхналогіі

Укараненне новых тэхналогій: патрабаванні, прынцыпы.

Напрамкі ўдасканалення бібліятэчных цыклаў: упарадкаванне існуючай бібліятэчнай тэхналогіі, пошук інавацыйных тэхналагічных рашэнняў, кіраванне працэсамі замены ўстарэлай тэхналогіі і абсталявання.

Этапы распрацоўкі тэхналагічнага працэсу. Аперацыйна-тэхналагічны аналіз тэхналагічных цыклаў бібліятэкі, стварэнне тэхналагічных картатэк. Пабудова імітацыйных мадэляў працэсаў і цыклаў з дапамогай блок-схем. Графічныя метады

аналізу: састаўленне мадэлі скразных функцыянальных блок-схем паміж адзеламі і маршрутных карт. Алгарытм тэхналагічнага маршруту. Распрацоўка тэхналагічных карт. Выкарыстанне тэхналагічных карт для выпраўлення тэхналагічнага працэсу, ліквідацыі лішніх элементаў, дубліравання.

Мадэляванне бібліятэчных працэсаў. Віды мадэлявання ў тэхналагічным бібліятэчным менеджменце: эканоміка-матэматычнае, мадэлі сістэмнага аналізу, метады імітацыйнага мадэлявання. Класіфікацыя метадаў імітацыйнага мадэлявання: пазнавальныя, прагнозныя і кіраўнічыя мадэлі.

Афармленне вынікаў тэхналагічнага мадэлявання бібліятэчных працэсаў.

Тэма 11. Ацэнка эфектыўнасці бібліятэчнай тэхналогіі

Эфектыўнасць бібліятэчнай тэхналогіі: сутнасць паняцця. Падыходы да праблемы вызначэння эфектыўнасці бібліятэчных працэсаў.

Віды эфектыўнасці бібліятэчных працэсаў: функцыянальная і эканамічная. Крытэрыі і паказчыкі ацэнкі эфектыўнасці бібліятэчнай тэхналогіі. Асноўныя патрабаванні да сістэмы паказчыкаў ацэнкі эфектыўнасці.

Ацэнка функцыянальнай эфектыўнасці бібліятэчных працэсаў. Методыкі вывучэння эфектыўнасці розных кірункаў бібліятэчнай тэхналогіі.

Этапы аналізу эканамічнай эфектыўнасці бібліятэчнай тэхналогіі: каштарысная ацэнка, тэхніка-эканамічны аналіз нармавання працы з выяўленнем напружанасці норм, аналіз задзейнічаных у цыкле працоўных рэсурсаў. Катэгорыі затрат, што ўлічваюцца пры ацэнцы эканамічнай эфектыўнасці бібліятэчных працэсаў.

Бенчмаркінг як методыка ацэнкі эфектыўнасці работы бібліятэкі з дапамогай параўнальнага аналізу. Сацыяльныя стандарты. Паказчыкі сацыяльнай эфектыўнасці работы бібліятэкі як сацыяльнага інстытута.

Кірункі павышэння эфектыўнасці бібліятэчных тэхналогій.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры : 20 ліп. 2016 г. № 413-3 : прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрв. 2016 г. : адобр. Саветам Рэсп. 30 чэрв. 2016 г. / адк. за вып. Н. В. Судзілоўская. – Мінск : Нац. цэнтр прававой інфармацыі Рэсп. Беларусь, 2016. – 270 с. ; То же [Электронны ресурс] // Нац. прававой інтэрнет-партал Рэсп. Беларусь. – Режим доступа: http://www.pravo.by/document/?guid=12551_&pO=Hk1600413&p1=1. – Дата доступа: 23.01.2017.

2. Об информации, информатизации и защите информации [Электронный ресурс]: Закон Респ. Беларусь от 10 нояб. 2008 г., № 455-3 // Pravo.by. Нац. прававой інтэрнет-партал Рэсп. Беларусь. – Режим доступа : <http://www.pravo.by/webpra/text.asp?RN=h10800455>, свободный. – Загл. с экрана. – Яз. рус. – Дата доступа: 12.10.2016.

3. Інфармацыйна-камунікатыўныя тэхналогіі ў бібліятэках : зб. матэрыялаў / склад.: Л. І. Макаранка, В. А. Тамашова. – Мінск : Красіка-Прынт, 2015. – 40 с. – (Бібліятэка прапануе. Кніжная серыя).

4. Мыльнікова, Л. М. Технологическая служба Национальной библиотеки Беларуси / Л. М. Мыльнікова, Ж. С. Рысева, Л. В. Фисенко // Бібліятэчны веснік : зб. арт. / Нац. б-ка Беларусі ; склад.: Л. Г. Кірухіна, М. Г. Пшыбытка. – Мінск : Нац. б-ка Беларусі, 2014. – Вып. 6. – С. 136–144.

5. Пилко, И. С. Технологические процессы в библиотечной работе: учеб.-метод. пособие / И. С. Пилко. – М. : Либерей-Бибинформ, 2005. – 176 с.

6. Ракавецкая, Л. І. Асновы бібліятэчнага менеджменту: вучэб. дапам. / Л. І. Ракавецкая. – Мінск: БелППК, 2000. – 168 с.

7. Ракавецкая, Л. І. Менеджмент у бібліятэчнай справе (тэхналагічны бібліятэчны менеджмент): вучэб. дапам. / Л. І. Ракавецкая. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2010. – 252 с.

8. Редькина, Н. С. Стратегические факторы успеха библиотеки в условиях меняющейся технологической среды / Н. С. Редькина // Бібліятэчны веснік : зб. арт. / Нац. б-ка

Беларусі ; склад.: Л. Г. Кірухіна, М. Г. Пшыбытка. – Мінск : Нац. б-ка Беларусі, 2016. – Вып. 7. – С. 21–28.

9. *Редькина, Н. С.* Технологическая работа в библиотеке : практ. пособие / Н. С. Редькина. – Новосибирск, 2006. – 103 с.

10. *Редькина, Н. С.* Футур-прогноз развития технологии библиотеки в условиях формирования новой информационно-технологической парадигмы / Н. С. Редькина // Библиосфера. – 2014. – № 2. – С. 53–58.

Дадатковая

1. *Ахремчик, Р.* Внедрение веб-технологий в систему избирательного распространения информации в Центральной научной библиотеке Национальной академии наук Беларуси / Р. Ахремчик, Т. Пинчук // Бібліятэчны свет. – 2013. – № 5. – С. 28–29.

2. *Гончаренко, И.* Закупка литературы для фондов Национальной библиотеки Беларуси: организационно-технологический аспект / И. Гончаренко // Бібліятэчны свет. – 2015. – № 1. – С. 24–25.

3. *Дригайло, В. Г.* Технология работы библиотеки : науч.-практ. пособие / В. Г. Дригайло. – М. : Либерея-Бибинформ, 2009. – 544 с.

4. *Ильина, И. И.* Цифровые ресурсы книжных собраний библиотек, архивов и коллекций музеев: результаты внедрения новых технологий / И. И. Ильина // Библиография. – 2014. – № 1. – С. 117–119.

5. *Кислицина, Е. Н.* Виртуальная экскурсия: технология создания / Е. Н. Кислицина, Д. Ю. Кислицин // Современная библиотека. – 2015. – № 6. – С. 40–44.

6. *Колкова, Н. И.* Технологии создания электронных информационных ресурсов : учеб. пособие / Н. И. Колкова, И. Л. Скипор. – М. : Литера, 2013. – 353 с. – (Современная библиотека).

7. *Кочукова, Е. В.* Современные информационные технологии в комплектовании Библиотеки по естественным наукам РАН / Е. В. Кочукова // Науч. и техн. б-ки. – 2015. – № 6. – С. 48–56.

8. *Пилко, И. С.* Информационные и библиотечные технологии : учеб. пособие / И. С. Пилко. – СПб. : Профессия, 2006. – 341 с.

9. Полл, Р. Измерение качества деятельности библиотек / Розвитта Пол, Питер те Бокхорст / Рос. гос. б-ка; пер. с англ. и науч. ред. Г. А. Кисловской. – Стер. переизд. – М. : Пашков дом, 2010. – 316 с.

10. Редькина, Н. С. Технологический менеджмент в системе управления библиотекой : моногр. / Н. С. Редькина ; Гос. публ. науч.-техн. б-ка Сиб. отд-ния Рос. акад. наук. – Новосибирск : ГПНТБ СО РАН, 2014. – 414 с.

11. Сулова, И. М. Функциональные технологии информационно-библиотечного менеджмента : учеб. пособие / И. М. Сулова, Л. А. Абрамова. – СПб. : Профессия, 2014. – 280 с. – (Библиотека).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Пералік рэкамендаваных сродкаў дыягностыкі

Для дыягностыкі прафесійных кампетэнцый, выяўлення ўзроўню засваення ведаў і ўменняў па вучэбнай дысцыпліне рэкамендаваны наступны інструментарый:

- напісанне рэфератаў па асобных тэмах дысцыпліны;
- падрыхтоўка прэзентацый;
- падрыхтоўка і правядзенне пісьмовых кантрольных работ (заданняў);
- напісанне дакладаў на навуковыя канферэнцыі па асобных тэмах дысцыпліны;
- вуснае апытанне студэнтаў на семінарах;
- экзамен.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў прадугледжвае работу з навуковай і вучэбна-метадычнай літаратурай, вывучэнне студэнтамі асобных пытанняў дысцыпліны, падрыхтоўку да семінарскіх заняткаў і экзамену.

Самастойная работа выконваецца ў любой рэкамендаванай форме па раздзелах: «Тэарэтычныя асновы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту», «Інструментарый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту», «Арганізацыйныя асновы распрацоўкі і аптымізацыі бібліятэчных тэхналагічных працэсаў» па адной з тэм, якія прыведзены ніжэй. Яна павінна мець тытульны ліст, асноўную частку і спіс выкарыстаных крыніц.

Тэматыка самастойнай работы з'яўляецца абавязковай, але студэнт мае права звузіць ці пашырыць абраную тэму. Пры напісанні работы можна выкарыстоўваць спіс асноўнай і дадатковай літаратуры па дысцыпліне.

Формы выканання самастойнай работы:

- напісанне рэферата (не менш 12 старонак);
- распрацоўка візуальнай прэзентацыі з дапамогай Power Point (не менш 12 слайдаў).

Прыкладныя тэмы для самастойнай работы

Раздзел I. Тэарэтычныя асновы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Сутнасць і месца тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту ў структуры бібліятэчнага менеджменту.

Бібліятэка як тэхналагічная сістэма.

Функцыі менеджменту як асноўныя кірункі кіраўнічай дзейнасці.

Метады тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту.

Прынцыпы тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту.

Раздзел II. Інструментарый тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту

Комплекс інструментаў тэхналагічнага бібліятэчнага менеджменту.

Тэхналагічны аўдыт як незалежны дакументаваны працэс атрымання даных і фактаў аб дзейнасці бібліятэкі як сістэмы.

Тэхналагічны кансалтынг як від прафесійнай дзейнасці па аказанні кансультацыйных паслуг у галіне бібліятэчнага тэхналагічнага менеджменту.

Тэхналагічны маніторынг як сістэматычнае назіранне за станам тэхналагічных працэсаў бібліятэкі.

Роля тэхналагічнага трансферту ва ўдасканаленні вытворчага працэсу бібліятэкі.

Нарміраванне бібліятэчнай працы – значэнне, сутнасць і асаблівасці.

Мадэляванне працэсаў дзейнасці бібліятэкі шляхам складання і ўдасканалення рэгламентаў.

Раздзел III. Арганізацыйныя асновы распрацоўкі і аптымізацыі бібліятэчных тэхналагічных працэсаў

Паказчыкі ацэнкі эфектыўнасці бібліятэчных працэсаў.

Арганізацыя дзейнасці тэхналагічнай службы бібліятэкі.

Сістэма арганізацыйна-тэхналагічнай дакументацыі бібліятэкі.

Мадэляванне бібліятэчных працэсаў у тэхналагічным бібліятэчным менеджменце.

Перспектывы развіцця бібліятэчных тэхналогій.

Вучэбнае выданне

ТЭХНАЛАГІЧНЫ БІБЛІЯТЭЧНЫ МЕНЕДЖМЕНТ

*Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-23 01 11*

*Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-23 01 11-01 Бібліятэчна-інфармацыйная
дзейнасць (менеджмент)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар Л. М. Мельнік

Падпісана ў друк 2018. Фармат 60x84 ¹/₁₆.
Папера офісная. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,22. Ул.-выд. арк. 0,83. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.